

Sygn. akt III AUa 1253/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Michał Bober
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń (spr.) SSA Lucyna Ramlo
Protokolant:	sekr. sądowy Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2018 r. w Gdańsku

sprawy S. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o podleganie polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego

na skutek apelacji S. T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 kwietnia 2017 r., sygn. akt VI U 1528/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od S. T. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 2.700,00 (dwa tysiące siedemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

SSA Lucyna Ramlo SSA Michał Bober SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń

Sygn. akt III AUa 1253/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 kwietnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. stwierdził, że od dnia 1 marca 2013 r. S. T. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Odwołanie od tej decyzji wniósł S. T. zarzucając naruszenia:

- przepisów prawa materialnego, to jest: art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L 166 z dnia 30 kwietnia 2004 r. s.1-123 ze zm.; dalej rozporządzenie podstawowe lub rozporządzenie nr 883/2004) poprzez jego błędną wykładnię, tj. przyjęcie wbrew literalnemu brzmieniu ww. przepisu, że nie ma on zastosowania w sytuacji jednoczesnego wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, co ostatecznie skutkowało jego niezastosowaniem; art. 14 ust. 5b rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE serii L poz. 284 poz. 1 z dnia 30 października 2009 r.; dalej: rozporządzenie nr 987/2009 lub rozporządzenie wykonawcze) poprzez jego błędną wykładnię polegającą na założeniu, że każda praca najemna ma charakter marginalny, w szczególności zaś praca w wymiarze 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro;

- naruszenia przepisów prawa procesowego, tj.: art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez przeniesienie na niego obowiązku gromadzenia i przedstawienia wszelkich, a nie niezbędnych informacji, w szczególności poprzez zobowiązanie go do składania dowodów na okoliczność ustalenia marginalności lub braku marginalności zatrudnienia, podczas gdy

to organ rentowy jako kwestionujący charakter wykonywanej pracy zobowiązany był udowodnić, że wbrew przedłożonej umowie świadczy pracę marginalną; art. 3 ust.

4 rozporządzenia nr 987/2009 oraz art. 61 § 4 k.p.a. poprzez zaniechanie zawiadomienia spółki (...) s.r.o. będącego jego pracodawcą o toczącym się postępowaniu, podczas gdy niniejsze postępowanie bezpośrednio dotyczy nie tylko pracownika, ale i pracodawcy, który odprowadza składki na ubezpieczenie społeczne za pracownika i który jest bezpośrednio zainteresowany wynikiem postępowania; art. 77 § 1 k.p.a. poprzez rozpatrzenie materiału dowodowego w sposób niepełny i dowolny, tzn. w szczególności poprzez wywiedzenie z materiału dowodowego, że jego zatrudnienie na Słowacji

ma charakter marginalny, podczas gdy ze złożonych przez niego dokumentów takie okoliczności nie wynikają, a jedynie fakt, że świadczy pracę przez 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro.

Wskazując na powyższe podstawy ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie w stosunku do niego w zakresie ubezpieczeń społecznych słowackiego ustawodawstwa właściwego od dnia 1 marca 2013 r., a ponadto wnosił

o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz kosztów postępowania sądowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W piśmie procesowym z dnia 14 października 2016 r. wniósł także o zasądzenie od odwołującego się na swoją rzecz kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie VI U 1528/16 oddalił odwołanie (punkt pierwszy) oraz zasądził od S. T. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. kwotę 4.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (punkt drugi).

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyjął, że okoliczności faktyczne niniejszej sprawy nie były między stronami sporne i wynikało z nich, iż odwołujący S. T. od dnia 26 maja 2015 r. prowadził na terenie Polski własną, jednoosobową działalność gospodarczą. W dniu 1 marca 2013 r. S. T. zawarł umowę o pracę ze słowackim pracodawcą (...) s.r.o. z siedzibą w miejscowości C. (Słowacja), na mocy której jako pracownik zobowiązał się wykonywać dla pracodawcy pracę promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę albo klientów pracodawcy. Powyższa umowa o pracę zawarta została na czas nieokreślony od dnia 1 marca 2013 r.

i przewidywała dla pracownika wynagrodzenie za pracę w wysokości 40 euro miesięcznie za wymiar czasu pracy 10 godzin miesięcznie.

Sąd Okręgowy podkreślił, że w sprawie o podleganie właściwemu ustawodawstwu strona, która wnosi o ustalenie, że podlega ustawodawstwu innemu niż polskie, musi wykazać te okoliczności właściwym zaświadczeniem A1 wystawionym przez inny kraj Unii Europejskiej, potwierdzającym objęcie jej ubezpieczeniem społecznym w innym kraju. Jeżeli ubezpieczony nie dysponuje takim zaświadczeniem (na druku A1), a występuje o ustalenie innego niż polskie ustawodawstwo, wówczas wszczynana jest procedura, o której mowa w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z działalnością zawodową wykonywaną w dwóch lub więcej państwach członkowskich. Zgodnie z treścią art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego. W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5). Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej (ust. 6). Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności uznał za istotne, iż pozwany poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową pismem z dnia 15 lutego 2016 r. (do którego dołączono pismo ZUS Oddziału w B. adresowane do wnioskodawcy z dnia 10 lutego 2016 r.) o ustaleniu ustawodawstwa polskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego od dnia 1 marca 2013 r. Pismo to doręczone zostało właściwej słowackiej instytucji ubezpieczeniowej w dniu 19 lutego 2016 r. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa (... pobočka Č.) pismem z dnia 9 marca 2016 r. adresowanym do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. oraz wysłanym także do S. T. i pracodawcy słowackiego (... s.r.o. w Č.) postanowiła, że P. T. nie przysługuje obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalno – rentowe i obowiązkowe ubezpieczenie z tytułu braku zatrudnienia, jako pracownikowi (...) s.r.o., za okres od dnia 1 marca 2013 r. zgodnie z przepisami prawa słowackiego. Zatem słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie wniosła zastrzeżeń co do określonego przez pozwanego ustawodawstwa i zgodnie z art. 16 ust. 3 i ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009 doszła do porozumienia z polską instytucją ubezpieczeniową, co do określenia ustawodawstwa polskiego jako właściwego. Tym samym tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa stało się ostateczne z momentem powyższego wspólnego porozumienia i w dniu sporządzenia przez słowacką instytucję ubezpieczeniową powyższego pisma z dnia 9 marca 2016 r. Zaskarżona decyzja odpowiadała zatem prawu i określała prawidłowo dla ubezpieczonego S. T. właściwe ustawodawstwo z zakresu zabezpieczenia społecznego od dnia 1 marca 2013 r. Podjęcie przez skarżącego w odwołaniu polemiki z treścią zaskarżonej decyzji w oparciu o zarzut naruszenia art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009 było w tej sytuacji bezprzedmiotowe. Sąd wskazał, że ubezpieczony nie wykazał również w toku niniejszego procesu, aby praca wykonywana przez niego w wymiarze 10 godzin i za wynagrodzeniem 40 euro miesięcznie nie miała

charakteru marginalnego w stosunku do jego pozarolniczej działalności gospodarczej wykonywanej na terenie Polski, a wręcz uniemożliwił dokonanie jakichkolwiek ustaleń w tym zakresie poprzez niewykonywanie zarządzeń Sądu, zobowiązujących go do wykazania przychodów z tej działalności w latach 2011 – 2015. Sąd Okręgowy nie podzielił także zarzutu skarżącego co do naruszenia art. 3 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez zaniechanie zawiadomienia Spółki (...) s.r.o. w Č., będącej jego pracodawcą, o niniejszym postępowaniu. Podmiot ten może bowiem uczestniczyć w postępowaniach dotyczących ubezpieczenia zatrudnionych pracowników przed właściwymi organami słowackiej administracji publicznej i słowackimi sądami. W niniejszej sprawie nie przysługuje mu status strony i zbędne było zawiadomienie tego podmiotu o niniejszym postępowaniu. Z powyższych motywów na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. w związku z ww. przepisami rozporządzeń nr 883/2004 i 987/2009 Sąd Okręgowy w punkcie pierwszym wyroku orzekł o oddaleniu odwołania. W punkcie drugim wyroku orzeczono o kosztach procesu między stronami, obciążając nimi ubezpieczonego jako stronę przegrywającą spór. Przy wartości przedmiotu sporu 11.043 zł stawka minimalna wynagrodzenia pełnomocnika strony pozwanej będącego radcą prawnym wynosi 4.800 zł (art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz.1804 w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia odwołania).

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1) naruszenie prawa materialnego:

- art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie mimo, że przepis ten zawiera normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek

w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób, niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, co oznacza, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującemu się ustawodawstwo słowackie,

- art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 przez jego niezastosowanie, co skutkowało uznaniem przez Sąd pierwszej instancji, że organ rentowy przeprowadził w sposób prawidłowy postępowanie, mimo że organ ten nie wszczął procedury wyjaśniającej,

- art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego błędne zastosowanie, mimo że ani polski organ rentowy ani Sąd nie był uprawniony do oceny charakteru pracy wnioskodawcy na terenie Słowacji, co skutkowało uznaniem, że ustalone w zaskarżonej decyzji ustawodawstwo polskie było prawidłowe, a odwołanie niezasadne,

- art. 22 k.p. oraz art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. poprzez zignorowanie zasady, iż stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) i dokonanie przez pozwanego, a później Sąd pierwszej instancji oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym, podczas gdy ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować,

- art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez jego błędną wykładnię, że odwołujący się był zobowiązany - oprócz udzielenia informacji na temat świadczenia pracy na terenie Słowacji i przedłożenia umowy o pracę oraz potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia- przedstawić także dokumenty i dowody na wykonywanie przezeń pracy na terenie Słowacji

i w konsekwencji przyjęcie, że to organ rentowy, a następnie Sąd pierwszej instancji na podstawie przedłożonych dowodów wykonywania pracy, jako instytucje miejsca zamieszkania są władne dokonywać oceny stosunku prawnego powstałego zgodnie ze słowackimi normami,

- art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie, podczas gdy przepis ten nie miał zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ wnioskodawca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną na Słowacji,
w związku z tym zastosowanie do odwołującego się miał wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004,

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolność i stronniczość w zakresie rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na informacji wskazanej przez instytucję słowacką, iż wnioskodawcy nie przysługuje obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, emerytalno-rentowe i z tytułu braku zatrudnienia, jako pracownikowi (...) s.r.o. za okres od dnia 1 marca 2013 r. bez uprzedniego ustalenia przez organ rentowy i Sąd pierwszej instancji, czy wydana wobec wnioskodawcy została decyzja o wyłączeniu go z obowiązkowych ubezpieczeń i czy jest ona prawomocna, a także uznaniu, iż wnioskodawca nie obalił marginalnego charakteru świadczonej pracy na terenie Słowacji,

- art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, a mianowicie niezawiadomienie o postępowaniu pracodawcy odwołującego się jako zainteresowanego, co skutkowało pozbawieniem tego podmiotu możliwości obrony swoich praw w toku niniejszego postępowania.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że od dnia 1 marca 2013 r. podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych; ewentualnie o jego uchylenie

i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu oraz nieobciążanie go kosztami procesu za postępowanie apelacyjne.

Ubezpieczony w uzasadnieniu apelacji wskazał, że wykonując pracę na własny rachunek w dniu 1 marca 2013 r. zawarł również umowę o pracę ze słowacką spółką (...) s.r.o. P. 76, 022 01 C. Słowacja. Wnioskodawca dopełniając obowiązek z art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego złożył wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa w związku z wykonywaniem pracy na własny rachunek oraz pracy najemnej na terenie dwóch państw członkowskich, wskazując jako właściwe ustawodawstwo słowackie zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, jednocześnie załączając umowę o pracę. Pozwany zaskarżoną decyzją uznał, że w okresie od dnia 1 marca 2013 r. w zakresie ubezpieczeń społecznych ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

Zdaniem skarżącego wydając zaskarżoną decyzję organ rentowy z pewnością nie wyczerpał trybu koniecznego przewidzianego w art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia wykonawczego powodując brak ostateczności ustalenia ustawodawstwa właściwego. Sytuacja tam jest tym bardziej niezrozumiała bowiem wnioskodawca w korespondencji kierowanej do organu rentowego wyjaśniał, iż jest w posiadaniu jedynie podstawowych dokumentów, które potwierdzają zawarcie stosunku pracy ze spółką słowacką. Podkreślał, iż w związku z tajemnicą przedsiębiorstwa, pracodawca nie udostępni żadnych dodatkowych, których wymagał. Zdaniem wnioskodawcy, to organ rentowy winien był także uzyskać pełną informację, co do aktualnego statusu ubezpieczeniowego wnioskodawcy

na Słowacji. Natomiast w przedmiotowej sprawie zostało wyłącznie ustalone, iż wnioskodawcy nie przysługuje obowiązkowe ubezpieczenie na terenie Słowacji, co jest dość niemiarodajnym stwierdzeniem. Organ rentowy, ani też Sąd pierwszej instancji nie wystąpili z zapytaniem do słowackiej instytucji, czy wobec wnioskodawcy została wydana decyzja o wyłączeniu wnioskodawcy spod obowiązkowego ubezpieczenia na Słowacji, ani tym bardziej, czy decyzja ta jest prawomocna. W świetle stanu faktycznego i prawnego przedmiotowej sprawy, oddalenie odwołanie wnioskodawcy jest stanowczo przedwczesne. Co istotne wnioskodawca w dalszym ciągu świadczy pracę najemną na terenie Słowacji i jest objęty przepisami słowackimi. Wprawdzie pozwany zawiadomił słowacką instytucję ubezpieczeniową w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, iż wnioskodawca tymczasowo podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, jednakże uczynił to wbrew

temu przepisowi. Pisma tego nie można więc zakwalifikować jako informacji przekazanej w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, co sprawia,

że termin dwumiesięczny, o którym mowa w tym przepisie, nie rozpoczął biegu i ustalenie ustawodawstwa właściwego przez organ rentowy nie może stać się ostateczne. Sąd Okręgowy dowolnie przyjął, że praca wykonywana przez 10 godzin miesięcznie

za wynagrodzeniem w wysokości 40 euro stanowi pracę marginalną. Wnioskodawca w dotychczasowej korespondencji z organem rentowym wskazywał, iż wszelkie wydatki związane z dojazdem do pracy, a także ewentualnym noclegiem pokrywa słowacki pracodawca.

Zdaniem apelującego nieważność postępowania zachodzi w związku z tym, że rozpoznając odwołanie wnioskodawcy, Sąd Okręgowy nie wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego jego słowackiego pracodawcy, będącego stroną umowy o pracę z dnia 1 marca 2013 r. i płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Powyższe winno skutkować koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesieniem postępowania przed Sądem Okręgowym w całości i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy.

Organ rentowy w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od ubezpieczonego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie dostarczyła argumentów umożliwiających wzruszenie wyroku Sądu Okręgowego.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do najdalej idącego zarzutu, tj. zarzutu nieważności postępowania, a więc naruszenia art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c., który uznać należało za chybiony.

Zgodnie z utrwalonym już stanowiskiem judykatury, zainteresowanym w rozumieniu art. 477¹¹ § 2 k.p.c. jest podmiot, którego praw i obowiązków bezpośrednio może dotyczyć wynik toczącej się sprawy. Nie chodzi więc o zainteresowanie w sensie potocznym, ani

o automatyczne przypisywanie tego przymiotu drugiej stronie kwestionowanej umowy.

W myśl zasady terytorialności, w powołanym przepisie chodzi o prawa i obowiązki wynikające z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych (por. art. 6 ust. 1 in principio ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych /t.j. Dz.U.

z 2017 r., poz. 1778 ze zm./), stąd nie ma on zastosowania do praw i obowiązków wynikających z porządków prawnych innych krajów członkowskich Unii Europejskiej,

o których rozstrzygają odpowiednie organy tych krajów według obowiązującego w nich prawa. Pracodawca zatrudniający ubezpieczonego za granicą nie jest zatem zainteresowanym w sprawie z odwołania tego ubezpieczonego przeciwko organowi rentowemu o ustalenie właściwego ustawodawstwa, a wynik takiej sprawy nie dotyczy bezpośrednio praw i obowiązków zagranicznego pracodawcy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892; z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, LEX nr 2166375 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia

27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430; z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243; z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 734/15 i II UK 735/15, niepublikowane oraz

z dnia 12 kwietnia 2017 r., I UK 260/16, niepublikowane). Niewezwanie zagranicznego pracodawcy do udziału w sprawie o ustalenia właściwego ustawodawstwa w charakterze zainteresowanego w żadnym razie nie może być zatem rozważane jako pozbawienie tego pracodawcy możliwości obrony swoich praw, świadczące o nieważności postępowania

w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2018 r., II UK 128/17).

W dalszej kolejności konieczna jest analiza podnoszonych w apelacji zarzutów natury procesowej, albowiem mają one bezpośredni wpływ na prawidłowość dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych. Sąd Apelacyjny stoi przy tym na stanowisku, iż zarzut naruszenia prawa materialnego w zasadzie można podnosić jedynie wówczas, gdy nie kwestionuje się dokonanych przez Sąd pierwszej instancji ustaleń faktycznych. Zarzut naruszenia prawa materialnego winien być bowiem odnoszony do określonego stanu faktycznego, który skarżący akceptuje, a do którego to stanu faktycznego wadliwie zastosowano prawo materialne. Naruszenie prawa materialnego, jak wiadomo, może nastąpić bądź poprzez jego błędną wykładnię, czyli poprzez mylne rozumienie treści określonej normy prawnej, albo poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, czyli przez błędne uznanie, iż do danego ustalonego stanu faktycznego ma zastosowanie dany przepis prawa materialnego, albo też odwrotnie, tzn. przepis, który winien mieć zastosowanie w danym stanie faktycznym – nie został zastosowany (szerzej w tym zakresie por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 15 października 2001 r., I CKN 102/99, LEX nr 53129; z dnia 28 maja 1999 r., I CKN 267/99 Prok. i Pr. 1999 r., nr 11-12, poz. 34; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 października 2000 r., II CKN 300/00, LEX nr 52592; z dnia 19 stycznia 1998 r., I CKN 424/97, OSNC 1998r., nr 9, poz. 136).

Istotne okoliczności są następujące: S. T. od dnia 26 maja 2009 r. prowadził na terenie Polski własną, jednoosobową działalność gospodarczą związaną z pakowaniem (wydruk wpisu w CEIDG- k. 15 a.r.). Skarżący dokonał zgłoszenia do ubezpieczeń z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od dnia 1 czerwca 2009 r. do dnia 31 października 2012 r. (wydruk z konta ubezpieczonego – k. 16 a.r.). W dniu 1 marca 2013 r. S. T. zawarł umowę o pracę ze słowackim pracodawcą(...) s.r.o. z siedzibą w miejscowości C. (Słowacja), na mocy której jako pracownik zobowiązał się wykonywać dla pracodawcy pracę promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę albo klientów pracodawcy. Powyższa umowa o pracę zawarta została na czas nieokreślony od dnia 1 marca 2013 r. i przewidywała dla pracownika wynagrodzenie za pracę w wysokości 40 euro miesięcznie za wymiar czasu pracy 10 godzin miesięcznie. Ponieważ charakter pracy nie pozwala, by czas pracy został podzielony równomiernie na poszczególne tygodnie, pracownik wyraził zgodę na nierównomierny podział czasu pracy (umowa – k. 1 – 12 a.r.). W dniu 2 lutego 2016 r. wpłynął do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wniosek z Inspektoratu ZUS w I. w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego dla S. T. w związku z podjęciem od dnia 1 marca 2013 r. zatrudnienia w przedsiębiorstwie mającym swoją siedzibę na terytorium Słowacji – (...) s.r.o. z siedzibą P. 76, (...) C., Republika Słowacka - przy jednoczesnym prowadzeniu działalności na własny rachunek w Polsce. Do wniosku załączono umowę o pracę z dnia 1 marca 2013 r. zawartą przez S. T. ze słowackim pracodawcą (k. 13 a.r.). Na podstawie posiadanych dokumentów Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. pismem z dnia 10 lutego 2016 r., w którym powołał się na regulację art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE serii L poz. 284 poz. 1 z dnia 30 października 2009 r.; dalej: rozporządzenie nr 987/2009 lub rozporządzenie wykonawcze) ustalił dla S. T. ustawodawstwo polskie w zakresie systemu zabezpieczenia społecznego, uznając na podstawie treści umowy o pracę, że praca najemna na Słowacji w wymiarze 10 godzin miesięcznie, wykonywana za niewielkim wynagrodzeniem przez wnioskodawcę prowadzącego równocześnie działalność na własny rachunek ma charakter marginalny (pismo - k. 17 a.r.). Organ rentowy pismem z dnia 15 lutego 2016 r. poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową na podstawie art. 16 ust. 2 w związku z art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego o ustaleniu dla S. T. ustawodawstwa polskiego w zakresie systemu zabezpieczenia społecznego, przesyłając kopię pisma z dnia 10 lutego 2016 r., kierowanego do S. T.. Pismo to zostało słowackiej instytucji ubezpieczeniowej doręczone w dniu 19 lutego 2016 r. (pismo - k. 18 a.r., zpo- k. 19 a.r.). Słowacka instytucja ubezpieczeniowa ((...) pobożka Č.) pismem z dnia 9 marca 2016 r. adresowanym do pozwanego oraz wysłanym także

do S. T. i pracodawcy słowackiego ((...) s.r.o. w Č.) postanowiła, że P. T. nie przysługuje obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalno – rentowe i obowiązkowe ubezpieczenie z tytułu braku zatrudnienia, jako pracownikowi MANIOM s.r.o., za okres od dnia 1 marca 2013 r. zgodnie z przepisami prawa słowackiego (pismo z tłumaczeniem – k. 24-29 a.r.). To dało organowi rentowemu podstawę do wydania decyzji z dnia 12 kwietnia 2016 r. nr 6/16, zaskarżonej w niniejszej sprawie.

Ustalone w ten sposób fakty są prawidłowe i Sąd drugiej instancji przyjmuje za własne. Jest to możliwe wobec dokonania przez Sąd pierwszej instancji swobodnej oceny dowodów, zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c.

W judykaturze za utrwalony należy uznać pogląd, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń faktycznych, a tym samym korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego. Powołany wyżej przepis zobowiązuje sąd do oceny wiarygodności mocy dowodów według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia materiału zgromadzonego w sprawie. Z jednej zatem strony sąd orzekający uprawniony jest do oceny tychże dowodów według własnego przekonania, z drugiej natomiast sam jest zobowiązany do wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Uprawnienie sądu do oceny dowodów według własnego przekonania nie oznacza oczywiście dowolności w tej ocenie, bowiem poza sporem winno być, iż dokonując tej oceny sąd nie może ignorować zasad logiki, osiągnięć nauki, doświadczenia życiowego. Granice swobodnej oceny dowodów są wyznaczone przez takie komponenty jak: obowiązek wyprowadzania przez sąd z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych, obowiązek poruszania się w ocenie dowodów w ramach przepisów proceduralnych wynikających z treści art. 227-234 k.p.c. oraz w końcu z poziomu świadomości prawnej sędziego i dominujących poglądów na sądowe stosowanie prawa. Z tego wynika, że swobodna ocena dowodów jest dokonywana przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny racjonalny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych, a ważąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000 nr 17, poz.655). Dopuszczenie się obraży art. 233 § 1 k.p.c. przez sąd może więc polegać albo na przekroczeniu granic swobody oceny wyznaczonej logiką, doświadczeniem, zasadami nauki albo też na niedokonaniu przez sąd wszechstronnego rozważania sprawy. W tym drugim przypadku wyciągnięte przez sąd wnioski mogą być logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, jednakże sąd czyni je w oparciu o część materiału dowodowego, a pozostałą część tego materiału, która pozwoliłaby na wyciągnięcie innych wniosków, pomija. Jak wspomniano swobodna ocena dowodów rozumiana jak wyżej jest prawem sądu orzekającego, stąd kontrola prawidłowości tej oceny dokonywana przez sąd odwoławczy musi być z reguły ostrożna. Pamiętać bowiem należy o tym, iż sąd odwoławczy w tym zakresie dokonuje prawidłowości oceny dowodów, których sam nie przeprowadził. Podobna wykładnia art. 233 § 1 k.p.c. była przedmiotem licznych orzeczeń Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, LEX nr 56906; z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1446/00, LEX nr 55167; z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 859/00, LEX nr 53923).

Dokonując oceny prawnej tak ustalonego stanu faktycznego sprawy należy podkreślić, że koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia nr 883/2004). W okolicznościach sprawy zasadą, która zdaniem apelującego powinna mieć zastosowanie przy wyborze jednego z dwóch ustawodawstw z zakresu zabezpieczenia społecznego, jest reguła określona w art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z tym przepisem osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. W celu zastosowania tej zasady regulacje unijne określają procedurę postępowania wyznaczonych instytucji ubezpieczeniowych zainteresowanych państw członkowskich. Procedurę tę określa art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Dla ustalenia kompetencji organu rentowego oraz sądów polskich w zakresie ustalenia istnienia zatrudnienia pracowniczego w innym państwie członkowskim, odpowiednio możliwości zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia

nr 883/2004 przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczonego mającego miejsce zamieszkania w Polsce oraz zastosowania poszczególnych etapów procedury opisanej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, istotne znaczenie ma stanowisko przyjęte

w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 Nr 3, poz. 47. Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Oznacza to, że polski organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy

ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Z powyższego wynika, że do organu rentowego, jak również do sądu polskiego, należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym państwie członkowskim, a nie ustalenie, czy ważny jest stosunek prawny będący podstawą objęcia jej ubezpieczeniem społecznym w tym państwie. Jeżeli organ rentowy poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim

w ramach postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego, to nie może samodzielnie przesądzać tej kwestii (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r.,

II UK 587/13, OSNP 2016 Nr 1, poz. 13; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP

2014 Nr 3, poz. 47; z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216) (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 września 2017 r., I UK 328/16, LEX nr 2389586).

Przedstawione zasady ulegają jednak pewnym modyfikacjom w sytuacji, gdy wykonywana praca ma charakter marginalny lub wnioskodawca w ogóle nie wykonuje żadnych czynności na terenie drugiego państwa. Z dniem 28 czerwca 2012 r. do art.

14 rozporządzenia nr 987/2009 dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004

w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dodano bowiem ust. 5b, zgodnie z którym „Praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem”. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną (art. 13 ust.

3 rozporządzenia nr 883/2004), z zastrzeżeniem wynikającym z art. 14 ust.

5b rozporządzenia nr 987/2009, a mianowicie, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowania ustawodawstwa

na mocy art. 13 rozporządzenia nr 883/2004. W uzasadnieniu wniosku o zmianę rozporządzeń nr 883/2004 oraz nr 987/2009 (COM/2010/0794) w zakresie zmiany art.

14 ust. 5 rozporządzenia nr 987/2009 przez wprowadzenie rozwiązania przewidzianego obecnie w art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009, wskazano, że praca o dodatkowym

i marginalnym charakterze, która pod względem czasu i osiąganego zysku jest nieznaczna, nie powinna być uwzględniana przy określeniu mającego zastosowanie ustawodawstwa

na podstawie tytułu II rozporządzenia nr 883/2004; praca ta ma być nadal uwzględniana przy stosowaniu ustawodawstwa krajowego w zakresie zabezpieczenia społecznego. Ponadto wyjaśniono, że celem tej zmiany jest uproszczenie istniejących przepisów oraz uniknięcie możliwości niewłaściwego wykorzystania przepisów rozporządzenia nr 883/2004 odnoszących się do mającego zastosowanie ustawodawstwa. Powyższe oznacza,

że wykładnia art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 jest w sposób konieczny i systemowy powiązana z wykładnią art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009 w ten sposób, że dla ustalenia ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego zrekonstruowana w ten sposób norma ma następującą treść: „Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, chyba że wykonywana praca ma charakter marginalny”. Należy zatem przyjąć,

że dokonywana przez właściwe instytucje ocena charakteru pracy najemnej jako marginalnej w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009 w niczym nie uchybia regule kolizyjnej wyrażonej w art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 (tak Sąd Najwyższy

w wyroku z dnia 25 stycznia 2018 r., II UK 128/17).

W orzecznictwie stwierdzono, że w sytuacji, gdy ubezpieczony informuje o podjęciu pracy najemnej w innym kraju unijnym, organ rentowy traci możliwość wydawania

na podstawie prawa krajowego decyzji określających podleganie ubezpieczeniu społecznemu z racji prowadzenia działalności pozarolniczej. Konieczne jest w pierwszym rzędzie wyłonienie ustawodawstwa właściwego, przy czym jest to możliwe wyłącznie według procedury określonej w rozporządzeniu nr 987/2009 (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 Nr 3, poz. 47 i z dnia 11 września 2014 r., II UK 587/13, LEX nr 1545145).

Organ rentowy po otrzymaniu informacji o wykonywaniu pracy najemną i pracy na własny rachunek w różnych państwach członkowskim prowadzi postępowanie w aspekcie, czy wskazywana w umowie praca najemna miała charakter marginalny. Z przepisu art. 14 ust. 5b rozporządzenia nr 987/2009 wynika jednoznacznie, że wydanie w sprawach koordynacji decyzji tymczasowej nie musi uwzględniać wniosku pracownika. Korzystne rozstrzygnięcie dla pracownika następuje tylko wtedy, gdy jego praca nie cechowała się charakterem marginalnym. Ostateczną decyzję wydaje instytucja ubezpieczenia społecznego kraju, w którym złożono wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ale w takiej sprawie powinno najpierw dojść do ustalenia właściwego ustawodawstwa w drodze decyzji tymczasowej, doręczonej właściwemu organowi zagranicznemu na podstawie art. 16 ust. 1 nr 987/2009. Dopiero po zaakceptowaniu (również milczącym) przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową decyzji tymczasowej lub przeprowadzeniu wzajemnych uzgodnień w drodze procedury concyliacji, możliwe jest wydanie decyzji ostatecznej. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego oraz marginalnego charakteru pracy najemnej w systemie prawnym państwa wykonywania pracy, podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Nie może budzić wątpliwości, że instytucja miejsca zamieszkania osoby ubiegającej się o ustalenie ubezpieczenia społecznego w innym państwie może powziąć wątpliwości co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa z uwagi na marginalny charakter takiej pracy w jednym z państw unijnych, lecz trzeba podkreślić, iż może chodzić jedynie o wątpliwości co do określenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do wnioskodawcy, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia nr 883/04 i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia nr 987/2009. Wątpliwości tych instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy nie może sama rozstrzygać, lecz musi dostosować się do trybu rozwiązywania sporów co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, wskazanego w szczególności w art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia nr 987/2009, które nakazują zwrócenie się - w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności - do instytucji innego państwa członkowskiego. Instytucje niezwłocznie dostarczają lub wymieniają między sobą wszystkie dane niezbędne dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków osób, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe. Przekazywanie tych danych odbywa się bezpośrednio pomiędzy samymi instytucjami lub za pośrednictwem instytucji łącznikowych. Poinformowanie więc przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, wymaga - ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym - zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia nr 883/04. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167).

Podkreślić należy, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem

w żadnym państwie członkowskim. Natomiast, jeśli intencją zainteresowanego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust.

2 rozporządzenia nr 987/2009. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów

i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałyby być zastosowane. Z kolei wydanie tego poświadczenia będzie, jak wskazano wyżej, wiążące dla państwa miejsca zamieszkania przy ustaleniu ustawodawstwa właściwego tak długo, jak nie zostanie wycofane/unieważnione. W tej to właśnie procedurze zainteresowany może dochodzić swoich praw wynikających z norm kolizyjnych rozporządzenia podstawowego

i tym samym doprowadzić do ustalenia ustawodawstwa państwa miejsca wykonywania pracy - zgodnie ze swoim żądaniem. W zależności zatem od swoich intencji, zainteresowany może poddać się procedurze koordynacyjnej angażującej wszystkie zainteresowane państwa członkowskie, w której niemożliwe jest podważanie co do meritum ich wspólnego porozumienia w sprawie ustalenia ustawodawstwa właściwego (wystąpić w wnioskiem

o ustalenie ustawodawstwa właściwego), albo skorzystać z procedury umożliwiającej zakwestionowanie stanowiska państwa członkowskiego miejsca wykonywania pracy

co do niepodlegania jego ustawodawstwu (wystąpić z wnioskiem o wydanie poświadczenia A1) (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376).

Zdaniem Sądu drugiej instancji w ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy respektował przedstawione poglądy prawne i nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego.

W rozpoznawanej sprawie polski organ rentowy uznał, że praca najemna wykonywana przez skarżącego miała charakter marginalny (treść przedstawionej umowy o pracę uzasadniała taki charakter w kontekście czasu pracy i zysku). Organ rentowy powiadomił słowacką instytucję ubezpieczeniową o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa polskiego jako właściwego, która nie tylko nie zgłosiła zastrzeżeń, ale decyzją z dnia 9 marca 2016 r. stwierdziła, że P. T. nie przysługuje obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalno – rentowe i obowiązkowe ubezpieczenie z tytułu braku zatrudnienia, jako pracownikowi (...) s.r.o., za okres od dnia 1 marca 2013 r. zgodnie z przepisami prawa słowackiego

Zatem słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie wniosła zastrzeżeń co do określonego przez pozwanego ustawodawstwa i zgodnie z art. 16 ust. 3 i ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009 doszła do porozumienia z polską instytucją ubezpieczeniową, co do określenia ustawodawstwa polskiego jako właściwego. Tym samym tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa stało się ostateczne z momentem powyższego wspólnego porozumienia i w dniu sporządzania przez słowacką instytucję ubezpieczeniową powyższego pisma z dnia 9 marca 2016 r.

W związku z powyższym uznać należało, że Sąd pierwszej instancji nie naruszył norm prawnych wskazanych w apelacji przez ubezpieczonego. Skarżący błędnie zarzucił naruszenie art. 13 ust. 3 (normy kolizyjne) rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie, gdyż w niniejszej sprawie należy odwołać się do generalnej zasady podlegania ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego wyrażonej w art. 11 ust. 3 lit. „a” rozporządzenia nr 883/2004. Podkreślić należy, że dokonywana przez właściwe instytucje ocena charakteru pracy najemnej jako marginalnej w rozumieniu art. 14 ust.

5b rozporządzenia nr 987/2009 w niczym nie uchybia regule kolizyjnej wyrażonej w art.

13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. W związku z tym Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutu apelującego naruszenia art. 11 ust. 3 lit. „a” rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie w sprawie.

Wbrew twierdzeniom apelującego z akt sprawy wynika wprost, że organ rentowy prawidłowo wszczął i przeprowadził procedurę wskazaną w art. 16 ust. 2 rozporządzenia

nr 987/2009. Natomiast ubezpieczony bezpodstawnie wywodził, że polski organ rentowy powinien tymczasowo określić względem niego jako właściwe ustawodawstwo polskie. Ubezpieczony w sposób nieuprawniony podnosił zarzut naruszenia art. 14 ust. 5 lit.

b rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego błędne zastosowanie, gdyż wbrew jego stanowisku polski organ rentowy oraz Sąd byli uprawnieni do oceny charakteru pracy wnioskodawcy na terenie Słowacji jako marginalnej.

Nie jest również trafny zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez przyjęcie, że skarżący zobowiązany był oprócz informacji na temat świadczenia pracy na terenie Słowacji przedstawić także dokumenty i dowody potwierdzające wykonywanie przez niego pracy w innym państwie członkowskim.

Zgodnie z treścią art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe, zobowiązane są do przekazania instytucji właściwej informacji, dokumentów lub dowodów potwierdzających niezbędnych dla ustalenia ich sytuacji lub sytuacji ich rodzin, do ustalenia lub utrzymania ich praw i obowiązków oraz do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa oraz wynikających z niego obowiązków tych osób.

Również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15 LEX nr 1977828 wskazał, że w przypadku uzasadnionych podejrzeń dotyczących zgodności z prawdą przedłożonych umów o pracę, Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do żądania niezwłocznego nadesłania przez wnioskodawcę dokumentów dotyczących rzeczywistego pobytu i pracy w innym kraju. W przypadku jednak niedających się usunąć wątpliwości, dotyczących również uzasadnionych wcześniejszymi informacjami dotyczącymi pracodawcy, konieczne jest zwrócenie się do instytucji ubezpieczeniowej innego państwa i wydanie decyzji tymczasowej, tak jak miało to miejsce w rozpoznawanej sprawie.

Zdaniem Sądu Odwoławczego zarzut naruszenia art. 22 k.p. oraz art. 58 k.c. w związku z art. 300 k.p. poprzez zignorowanie zasady, iż stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) był chybiony. Ubezpieczony błędnie uznaje, że wystarczającą okolicznością do objęcia go słowackim systemem ubezpieczeń społecznych i tym samym „zwolnienia” z obowiązku uiszczania składek z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na terytorium RP na ubezpieczenia społeczne była okoliczność zawarcia przez niego umowy o pracę, która przewidywała wymiar czasu pracy 10 godzin miesięcznie. Sąd Okręgowy nie zakwestionował ważności tej umowy o pracę z uwagi na jej pozorną, lecz podzielił przyjęcie przez organ rentowy, że praca na jej podstawie ma charakter marginalny w kontekście czasu pracy i zysku.

Zasada niedopuszczalności oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa ulega pewnym modyfikacjom w sytuacji, gdy wykonywana praca ma charakter marginalny. W niniejszej sprawie organ rentowy przeprowadził procedurę uzgodnieniową ze słowacką instytucją ubezpieczeniową, w wyniku której pozwany uznał, że S. T. od dnia 1 marca 2013 r. podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

Biorąc pod uwagę poczynione wyżej ustalenia i rozważania w ocenie Sądu Odwoławczego apelacja ubezpieczonego była nieuzasadniona, wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku.

O kosztach zastępstwa procesowego za drugą instancję Sąd Apelacyjny orzekł w punkcie drugim wyroku uwzględniając zasadę odpowiedzialności za wynik procesu wskazaną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. oraz art. 108 zd. 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.) zasądając od S. T. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 2.700,00 zł (3.600 zł x 75 %). Sąd drugiej instancji miał na względzie wartość przedmiotu sporu w wysokości 13.459,00 zł, która nie była kwestionowana przez organ rentowy.

SSA Lucyna Ramlo SSA Michał Bober SSA Iwona Krzczowska-Lasoń